

Гречко Ольга Олександрівна

*кандидат юридичних наук, молодший науковий співробітник
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку
НАПрН України*

**ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
ЦИФРОВОГО РОЗВИТКУ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ
АСПЕКТ**

Дана робота містить аналіз нормативно-правового забезпечення процесу впровадження державної політики цифрового розвитку органами місцевого самоврядування міста Харкова.

Ключові слова: цифровий розвиток, нормативно-правове забезпечення, органи місцевого самоврядування.

Hrechko Olha

*PhD, Junior Researcher of the Research Institute of Providing Legal
Framework for the Innovate Development of NALS of Ukraine*

IMPLEMENTATION OF THE STATE POLICY OF DIGITAL DEVELOPMENT BY LOCAL GOVERNMENT BODIES: REGULATORY AND LEGAL ASPECT

This work contains an analysis of the legal support of the process of implementation of the state policy of digital development by local governments of the city of Kharkiv.

Keywords: digital development, normative-legal provision, local self-government bodies.

Стрімкий розвиток цифрової сфери обумовлює необхідність її правового врегулювання, тобто впровадження цифровізації, цифрових технологій в усі сфери життєдіяльності суспільства потребує відповідного нормативно-правового забезпечення. На державному рівні в Україні цифровий розвиток регулюється Концепцією розвитку цифрової економіки та суспільства на 2018 – 2020 роки [1], яка визначає мету, цілі, принципи, напрями цифровізації, та гармонізацію цифрової політики України з цифровими ініціативами та цифровою аджендою Європейського Союзу. Державну політику цифровізації також окреслено у Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки [2] за напрямками цифрової трансформації регіонів та розвитку цифрової інфраструктури, в яких передбачено понад 20 завдань впровадження цифрового розвитку. Пріоритетними завданнями Державної стратегії регіонального розвитку щодо цифровізації є: підвищення рівня цифрової грамотності населення; забезпечення безперешкодного доступу до високошвидкісного Інтернету всіх населених пунктів (насамперед сільських та малих міст) та соціальних закладів; запровадження можливості отримання електронних послуг через смартфон; впровадження електронного документообігу; забезпечення електронної взаємодії між національними реєстрами, реєстрами органів місцевого самоврядування; переведення пріоритетних публічних послуг в електронну форму; впровадження регіональними органами влади відкритих даних; розвиток інструментів електронної демократії тощо [3].

На місцевому рівні державну політику цифрового розвитку реалізують місцеві органи державної влади та органи місцевого самоврядування дотримуючись засад, затверджених п. 1 постанови Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. № 56 «Деякі питання цифрового розвитку» [4], а також приймаючи власні нормативно-правові акти у відповідності до п. 5 цієї постанови. Отже, впровадження державної політики цифрового розвитку розглянемо на прикладі нормативно-правової діяльності органів місцевого самоврядування міста Харкова.

Розпорядженням голови Харківської міської ради (Далі – ХМР) «Про цифровий розвиток та цифрову трансформацію міста Харкова» від 09.08.2019 №106 [5] з метою забезпечення запровадження принципів державної політики цифрового розвитку та використання цифрових технологій для вирішення актуальних проблем інноваційними способами, підвищення комфорту проживання для жителів міста було затверджено виконавчим органам Харківської міської ради, комунальним підприємствам, що належать до сфери їх управління, забезпечити вжиття заходів по 7 напрямках (перший напрям містить 15 пунктів).

Відповідно до пункту 5 розпорядження голови ХМР «Про цифровий розвиток та цифрову трансформацію міста Харкова» від 09.08.2019 №106 (Далі – Розпорядження) щодо вдосконалення структури виконавчих органів ХМР з урахуванням необхідності впровадження напрямку цифрового розвитку та цифрової трансформації міста Харкова на підставі пункту 1.31 рішення ХМР від 27.11.2019 р. № 1824/19 «Про внесення змін до положень виконавчих органів Харківської міської ради 7 скликання» [6] було створено Департамент цифрової трансформації Харківської міської ради у зв'язку з перейменуванням Департаменту розвитку телекомунікаційних технологій та зв'язку ХМР, також було значно розширено структуру департаменту (розпорядження голови ХМР «Про затвердження структури Департаменту цифрової трансформації Харківської міської ради» від 24.01.2020 № 14 [7]) з 3 до 15 відділів, відповідно до напрямів, передбачених у Розпорядженні.

З метою автоматизованого та експертного супроводу організації роботи Харківської міської ради та її виконавчих органів створе-

ні комунальні підприємства, що належать до сфери їх управління: «Харківський Дата Центр», «Міський інформаційний центр», «Офіс реформ Харкова» та інші. Відповідно пункту 1.11 Розпорядження (щодо створення єдиної міської концепції накопичення, аналізу та використання даних, що формуються під час роботи виконавчих органів та комунальних підприємств Харківської міської ради («City Big Data»)) роботи виконують «Харківський Дата Центр» та «Міський інформаційний центр». Пункт 1.4 Розпорядження (запровадження єдиної системи електронної взаємодії Харківської міської ради, що мінімізує необхідність надання заявниками документів у паперовій формі) та пункт 1.8 Розпорядження (щодо удосконалення та подальшого розвитку системи електронного документообігу) реалізує «Міський інформаційний центр».

Щодо пункту 3 Розпорядження (аналітика національного та міжнародного досвіду у сфері цифрового розвитку та цифрової трансформації) співробітниками «Офіс реформ Харкова» було проаналізовано понад 40 Стратегій цифрової трансформації зарубіжних країн і міст та 16 вересня матеріали було подано до ХМР та презентовано голові ХМР тезісне бачення концепції Kharkiv Smart City, первинна візуалізація архітектури та портфель проектів щодо цифрового розвитку міста.

На виконання пункту 1.1 Розпорядження рішенням виконавчого комітету ХМР від 18.09.2019 р. № 703 «Про проведення аудиту функціонування цифрової інфраструктури, електронних інформаційних систем (сервісів) та баз даних виконавчих органів, комунальних підприємств, установ, організацій, закладів Харківської міської ради» [8] було визначено порядок проведення вказаного аудиту та склад комісії з аудиту.

На виконання пункту 2 Розпорядження при розробці проекту Стратегії розвитку міста Харкова на 2020-2030 роки «Харків: ідеї для міста - місто для людей» у стратегічних напрямках стратегії було передбачено напрями цифровізації міста, розвиток розумного цифрового простору [9]. Хоча, слід зазначити, що ці стратегічні напрями недостатньо були конкретизовані в оперативних цілях Стратегії та їх завданнях.

Відповідно до пункту 1.12 Розпорядження (щодо цифрової трансформації основних сфер життєдіяльності міста, зокрема охорони здоров'я, освіти та транспорту) були прийняті: розпорядження голови ХМР від 01.06.2012 № 2368 «Про забезпечення засобами приймання сигналів цифрового телерадіомовлення» [10] з метою забезпечення окремих категорій громадян міста Харкова вказаними засобами, рішення виконавчого комітету ХМР від 24.12.2019 р. № 1003 «Про затвердження «Положення про автоматизовану систему контролю оплати вартості послуг з паркування в м. Харкові»» та розпорядження голови ХМР від 17.03.2020 № 57 «Про створення робочої групи з опрацювання питань, пов'язаних з проведенням моніторингу завантаженості майданчиків для платного паркування в місті Харкові».

Відповідно до пунктів 1.13 та 4 Розпорядження (підвищення цифрової грамотності жителів міста) було прийнято рішення голови ХМР від 24.06.2020 р. № 2165/20 «Про затвердження Концепції розвитку цифрової грамотності жителів міста Харкова» [11]. Концепція визначає мету, принципи, завдання та заходи щодо розвитку цифрової грамотності населення. Дана концепція займає провідне місце в нормативно-правовому забезпеченні цифрових трансформацій, оскільки при впровадженні державної політики цифрового розвитку дуже важливий зворотній зв'язок з громадянами – користувачами електронних сервісів. Перед місцевими органами публічної влади стоїть першочергове завдання забезпечити достатній рівень цифрової компетенції населення. На жаль, в сучасних умовах цей процес дещо уповільнений пандемією, що ускладнює реалізацію підвищення цифрової грамотності, зокрема, людей похилого віку.

На виконання пункту 1.10 та 1.3 Розпорядження (щодо розширення переліку відкритих даних на веб-порталі відкритих даних міста Харкова та розвиток електронної демократії) прийнято розпорядження голови ХМР від 24.06.2019 № 88 «Щодо забезпечення доступу до публічної інформації у формі відкритих даних у Харківській міській раді та її виконавчих органах». З метою вдосконалення роботи у сфері відкритих даних прийнято розпорядження голови ХМР від 18.05.2020 № 93 «Про робочу групу з питань удосконалення діяльності у сфері відкритих даних у місті Харкові» [12].

Щодо пункту 1.9 Розпорядження (подальший розвиток міських ІТ-платформ, зокрема геоінформаційної системи, системи відеоспостереження тощо) прийнято рішення голови ХМР від 19.08.2020 № 2253/20 «Про затвердження Положення про Єдину комплексну систему відеоспостереження міста Харкова».

Відповідно до пункту 1.2 Розпорядження (запровадження нових електронних сервісів) були прийняті: розпорядження голови ХМР від 26.09.2019 № 126 «Про покращення якості роботи «Диспетчерської служби «1562»», рішення від 22.04.2020 р. № 252 «Про затвердження Положення про електронний сервіс «Єдиний кабінет харків'янина»», рішення від 18.09.2019 № 702 «Про затвердження Положення щодо забезпечення функціонування комп'ютерної програми «Центр соціальних послуг»».

Відповідно до пункту 1.6 Розпорядження (щодо оцифрування даних та створення міських реєстрів) затверджено розпорядження голови ХМР від 11.09.2019 № 118 «Про затвердження Реєстру (переліку) наборів даних, що перебувають у володінні Апарату Харківської міської ради та виконавчого комітету, та визначення порядку їх оприлюднення» [13].

На виконання пункту 6 (співробітництво з міжнародними компаніями та локальним ІТ-бізнесом, телеком-операторами для побудови в м. Харкові розвинутого «Smart city») та пункту 1.12 Розпорядження 31 січня 2020 р. Харківська міська рада та компанія Cisco почали спільну роботу над проектом «Розумне місто». Був підписаний Меморандум про співпрацю, в результаті цього сторони домовилися прийняти спільну участь в цифровій трансформації інфраструктури Харкова шляхом розвитку інформаційно-комунікаційних технологій для становлення міста, як національного орієнтиру в сфері реалізації цифрових інновацій. Заплановано запуск декількох пілотних проектів з розгортання рішень компанії Cisco «Smart + Connected City» на основі платформи «Cisco Kinetic»: інтелектуальне вуличне освітлення; інтелектуальне вимірювання якості повітря; елементи інтелектуальної транспортної системи; створення мережі передачі даних на базі технології LoRaWan для збору свідчень лічильників і даних різного роду датчиків; відстеження наявності вільних місць для паркування [14].

Не охопленими нормативно-правовим забезпеченням залишились такі напрями, визначені у розпорядженні голови ХМР «Про цифровий розвиток та цифрову трансформацію міста Харкова»: 1.5. підготовка плану дій щодо інтеграції власних інформаційних ресурсів і систем з Єдиним адресним реєстром міста Харкова та Реєстром територіальної громади міста Харкова; 1.7. підготовка пропозицій щодо розробки та використання єдиного ідентифікатора фізичної особи; 1.14. забезпечення захисту персональних даних, що оброблюються в інформаційних ресурсах та системах виконавчих органів Харківської міської ради; 1.15. забезпечення інформаційної безпеки інформаційних ресурсів і систем.

Таким чином, здійснений аналіз нормативно-правової бази органів місцевого самоврядування міста Харкова щодо цифрових трансформацій дозволяє зробити висновок, що нормативно-правове регулювання процесів впровадження державної політики цифрового розвитку місцевими органами влади характеризується інтенсивністю та комплексністю, оскільки майже за рік були запроваджені та реалізовані більшість завдань, окреслених у розпорядженні голови ХМР «Про цифровий розвиток та цифрову трансформацію міста Харкова». Однак, слід акцентувати увагу на затвердженні Стратегії розвитку міста Харкова на 2020-2030 роки, у якій необхідно передбачити цілий комплекс завдань оперативних цілей Стратегії щодо цифровізації та формування цифрового простору міста, слід конкретизувати усі напрями цифрового розвитку. Додаткової нормативної підтримки також потребує запровадження положень Концепції розвитку цифрової грамотності жителів міста Харкова, оскільки у зв'язку з пандемією COVID – 19 з'явилися нові завдання щодо подолання явищ, зумовлених кризою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>
2. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://>

zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF?find=1&text=%D1%86%D0%B8%D1%84%D1%80#Text.

3. Цифровізація - один з головних пріоритетів держстратегії регіонального розвитку. 6 серпня 2020 р. URL: <http://auc.org.ua/novyna/cyvrovizaciya-odyn-z-golovnyh-priorytetiv-derzhstrategiyi-regionalnogo-rozvytku>.

4. Деякі питання цифрового розвитку: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. № 56. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyakipitannya-cifrovogo-rozvitku>.

5. Про цифровий розвиток та цифрову трансформацію міста Харкова: Розпорядження голови Харківської міської ради від 09.08.2019 № 106. URL: <https://doc.city.kharkov.ua/uk/profile/document/view/id/680146>.

6. Про внесення змін до положень виконавчих органів Харківської міської ради 7 скликання: Рішення Харківської міської ради від 27.11.2019 р. № 1824/19. URL: <https://doc.city.kharkov.ua/uk/profile/document/view/id/682813>.

7. Про затвердження структури Департаменту цифрової трансформації Харківської міської ради: Розпорядження голови Харківської міської ради від 24.01.2020 № 14. URL: <https://doc.city.kharkov.ua/uk/profile/document/view/id/684463>.

8. Про проведення аудиту функціонування цифрової інфраструктури, електронних інформаційних систем (сервісів) та баз даних виконавчих органів, комунальних підприємств, установ, організацій, закладів Харківської міської ради: Рішення виконавчого комітету Харківської міської ради від 18.09.2019 р. № 703. URL: <https://doc.city.kharkov.ua/uk/profile/document/view/id/680940>.

9. Проект Стратегії розвитку Харківської області на період 2021-2027 роки. URL: http://www.strategy.kharkiv.ua/docs/kharkiv_region_strategy_project.pdf.

10. Про забезпечення засобами приймання сигналів цифрового телерадіомовлення: Розпорядження голови Харківської міської ради від 01.06.2012 № 2368. URL: <https://doc.city.kharkov.ua/uk/profile/document/view/id/597862>

11. Про затвердження Концепції розвитку цифрової грамотності жителів міста Харкова: Рішення голови Харківської міської ради від 24.06.2020 р. № 2165/20. URL: <https://doc.city.kharkov.ua/uk/profile/document/view/id/687484>.

12. Про роботу групи з питань удосконалення діяльності у сфері відкритих даних у місті Харкові: Розпорядження голови Харківської міської ради від 18.05.2020 № 93. URL: <https://doc.city.kharkov.ua/uk/profile/document/view/id/686570>

13. Про затвердження Реєстру (переліку) наборів даних, що перебувають у володінні Апарату Харківської міської ради та виконавчого комітету, та

визначення порядку їх оприлюднення: Розпорядження голови Харківської міської ради від 11.09.2019 № 118. URL: <https://doc.city.kharkov.ua/uk/profile/document/view/id/680737>

14. Харківська міська рада та компанія Cisco підписали меморандум про співпрацю в реалізації проекту «Розумне місто». URL: <http://www.infocity.kharkov.ua/uk/news/harkivska-miska-rada-ta-kompaniya-cisco-pidpisali-memorandum-pro-spivpratsyu-v-realizatsiyi-460.html>

REFERENCES

1. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku tsyfrovoy ekonomiky ta suspilstva Ukrainy na 2018-2020 roky ta zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo yii realizatsii: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17.01.2018 r. № 67-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

2. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na 2021-2027 roky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 5 serpnia 2020 r. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF?find=1&text=%D1%86%D0%B8%D1%84%D1%80#Text> [in Ukrainian].

3. Tsyfrovizatsiia - odyz z holovnykh priorytetiv derzhstratehii rehionalnoho rozvytku. 6 serpnia 2020 r. URL: <http://auc.org.ua/novyna/cyfrovizatsiia-odyz-z-golovnykh-priorytetiv-derzhstrategiyi-regionalnoho-rozvytku> [in Ukrainian].

4. Deiaki pytannia tsyfrovoho rozvytku: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30 sichnia 2019 r. № 56. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-cifrovogo-rozvitku> [in Ukrainian].

5. Pro tsyfrovyy rozvytok ta tsyfrovu transformatsiiu mista Kharkova: Rozporiadzhennia holovy Kharkivskoi miskoi rady vid 09.08.2019 № 106. URL: <https://doc.city.kharkov.ua/uk/profile/document/view/id/680146> [in Ukrainian].

6. Pro vnesennia zmin do polozhen vykonavchykh orhaniv Kharkivskoi miskoi rady 7 sklykannia: Rishennia Kharkivskoi miskoi rady vid 27.11.2019 r. № 1824/19. URL: <https://doc.city.kharkov.ua/uk/profile/document/view/id/682813> [in Ukrainian].

7. Pro zatverdzhennia struktury Departamentu tsyfrovoy transformatsii Kharkivskoi miskoi rady: Rozporiadzhennia holovy Kharkivskoi miskoi rady vid 24.01.2020 № 14. URL: <https://doc.city.kharkov.ua/uk/profile/document/view/id/684463> [in Ukrainian].

8. Pro provedennia audytu funktsionuvannia tsyfrovoy infrastruktury, elektronnykh informatsiinykh system (servisiv) ta baz danykh vykonavchykh orhaniv, komunalnykh pidpriemstv, ustanov, orhanizatsii, zakladiv Kharkivskoi

miskoi rady: Rishennia vykonavchoho komitetu Kharkivskoi miskoi rady vid 18.09.2019 r. № 703. URL: <https://doc.city.kharkov.ua/uk/profile/document/view/id/680940> [in Ukrainian].

9. Projekt Stratehii rozvytku Kharkivskoi oblasti na period 2021-2027 roky. URL: http://www.strategy.kharkiv.ua/docs/kharkiv_region_strategy_project.pdf. [in Ukrainian].

10. Pro zabezpechennia zasobamy pryimannia syhnaliv tsyfrovoho teleradiomovlennia: Rozporiadzhennia holovy Kharkivskoi miskoi rady vid 01.06.2012 № 2368. URL: <https://doc.city.kharkov.ua/uk/profile/document/view/id/597862> [in Ukrainian].

11. Pro zatverdzhennia Kontseptsii rozvytku tsyfrovoi hramotnosti zhyteliv mista Kharkova: Rishennia holovy Kharkivskoi miskoi rady vid 24.06.2020 r. № 2165/20. URL: <https://doc.city.kharkov.ua/uk/profile/document/view/id/687484> [in Ukrainian].

12. Pro robochu hrupu z pytan udoskonalennia diialnosti u sferi vidkrytykh danykh u misti Kharkovi: Rozporiadzhennia holovy Kharkivskoi miskoi rady vid 18.05.2020 № 93. URL: <https://doc.city.kharkov.ua/uk/profile/document/view/id/686570> [in Ukrainian].

13. Pro zatverdzhennia Reiestru (pereliku) naboriv danykh, shcho перебуvaiut u volodinni Aparatu Kharkivskoi miskoi rady ta vykonavchoho komitetu, ta vyznachennia poriadku yikh opryliudnennia: Rozporiadzhennia holovy Kharkivskoi miskoi rady vid 11.09.2019 № 118. URL: <https://doc.city.kharkov.ua/uk/profile/document/view/id/680737> [in Ukrainian].

14. Kharkivska miska rada ta kompaniia Cisco pidpysaly memorandum pro spivpratsiu v realizatsii proektu «Rozumne misto». URL: <http://www.infocity.kharkov.ua/uk/news/harkivska-miska-rada-ta-kompaniya-cisco-pidpisali-memorandum-pro-spivpratsyu-v-realizatsiyi-460.html> [in Ukrainian].